

Yo vusuludzwa,
i tevhedza CAPS

Gireidi ya 3

3

Zwikili zwa Vhutshilo nga Tshivenda

Bugu ya 1

Themo 1 & 2

Kilasi:

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

ISBN 978-1-4315-0283-7

LIFESKILLS IN TSHIVENDA

GRADE 3 – BOOK 1

TERMS 1 & 2

ISBN 978-1-4315-0283-7

13th Edition

THIS BOOK MAY NOT BE SOLD.

Workbooks available in this series:

- Grade R
(in all official Languages);
- Literacy/Home Language Grades 1 to 6
(in all 11 official Languages);
- Mathematics Grades 1 to 3
(in all 11 official Languages);
- Mathematics Grades 4 to 9
(in Afrikaans and English);
- Life Skills Grades 1 to 3
(in all 11 official Languages); and
- Grades 1 to 6 English First Additional Language.

Dzina:

Zwi re ngomu

Themo ya 1 Siatari

- 1 Nne 2
- 2 Tshikoloni tsha hashu 4
- 3 Zwothe nga ha nne 6
- 4 Vhahulwane na vhaṭuku 8
- 5 Vhudipfi 10
- 6 Zwithu zwine nda zwi funesa ... 12
- 7 Vhudipfi 14
- 8 U d̄itola 16
- 9 Mutakalo na Thusothanzi 18
- 10 U swa 20
- 11 Ndi tsireledza muvhili wanga ... 22
- 12 U d̄itsireledza 24
- 13 Muvhili wanga, mutakalo wanga 26
- 14 Pfanelo na vhudifhinduleli 28
- 15 Pfanelo na vhudifhinduleli 30
- 16a Mađuvha a tshipentshela a vhurereli na zwiñwevho 32
- 16b Ndi a d̄itola hafhu 33

Themo ya 2 Siatari

- 17 Kułele ku re na mutakalo 34
- 18 Kułele kwashu 36
- 19 Kułele ku re na mutakalo ngomu 38
- 20 U ja zwavhuđi 40
- 21 Zwikhokhonono 42
- 22 Zwiñwe hafhu nga zwikhokhonono 44
- 23 Haya ha zwikhokhonono 46
- 24 Tongisani vhutsila he na ita 48
- 25 Tshitendeledzi tsha vhutshilo ... 50
- 26 Zwitendeledzi zwa vhutshilo 52
- 27 Tshifuwohaya tshanga 54
- 28 U vhavhalela vhupo hashu 56
- 29 Mvusuludzamalađwa 58
- 30 Mađuvha a tshipentshela a vhurereli na zwiñwevho 60
- 31 Fhethu ho fhambananaho ha u rabela 61
- Thanziela 62
- Dikishinari yanga 63

Vho Angie Motsekga
Minista wa Muhasho wa Pfunzo ya Muteo

Vho Dr Reginah Mhaule
Muthusaminista wa Pfunzo ya Muteo

Bugu idzi dzo ñwalelwwa vhana vha Afrika Tshipembe, mushumo wa hone wo rangiwa phanda nga Minista wa Pfunzo ya Muteo. Vho Angie Motsekga na Muthusaminista wa Pfunzo ya Muteo. Vho Dr Reginah Mhaule.

Bugu dza mishumo dza Rainbow ndi tshipida tsha zwe Muhasho wa Pfunzo ya Muteo wa ita zwa u khwi isa vhukoni ha vhagudi vha Afrika Tshipembe vha gireidi dza rathi dza u ranga. Sa tshiñwe tsha zwithu zwihulwane zwa Pulanetshumisi ya Muvhuso, thandela iyi yo konadzea nge ya lambedzwa lu sa vhudziswi nga Muhasho wa Gwama ja Lushaka.

Hezwi zwo ita uri Muhasho u kone u bveledza bugu idzi, dzi kha nyambo dzothe dza tshiofisi, dzi tshi waniwa mahala.

Ri na fulufhelo ja uri bugu idzi dzi do thusa vhadededzi (vhagudisi) mushumoni wavho wa u funza wa duvha liñwe na liñwe khathihi na u vha na vhutanzi uri vha khunyeledze kharikuļamu yothe. Ro ita nga vhuronwane uri ri sumbedze ndila vhadededzi kha nyito nge ra shumisa aikhoni dzi no sumbedza uri mugudi u tea u ita zwifhio.

Ri na fulufhelo li no bva li mbiluni uri vhana vha do diphi a nga u shumisa bugu idzi zwenezwi vha tshi khou aluwa na u guda, khathihi na uri na vhonevho, sa mudededzi, vha do diphi a na vhana avha.

Ri ri kha vhone na vhagudi vhavho, ngavhe zwi tshi vha nakela musi vha tshi shumisa bugu idzi. Zwi pfumbe.

Published by the Department of Basic Education
222 Struben Street
Pretoria
South Africa

© Department of Basic Education
Thirteenth edition 2023

ISBN 978-1-4315-0283-7

This book may not be sold.

The Department of Basic Education has made every effort to trace copyright holders but if any have been inadvertently overlooked the Department will be pleased to make the necessary arrangements at the first opportunity.

Gireidi ya 3

Zwikili zwa Vhutshilo
nga TSHIVENDA
Bugu ya I

Bugu iyi ndi ya:

1

Nne

Themo ya I – Vhege ya I – Bambiri la u shulela la

Kha ri nwale

Munwe na munwe washu ha fani na munwe nahone rothe ri vhatu.
Dadzani linwalo la vhune li no amba nga inwi. Itani tshittembbe tsha ID.
Musi no no fhedza, ni sumbedze khonani yanu.

Inwi na khonani yanu ni fana nga mini na
fhambara nga mini?

Linwalo la vhune

Dzina:

Minwaha: _____

Duvha la Mabebo:

nwaha nwedzi duvha

He wa bebelwa hone:

Mutukana kana musidzana:

Luambo lwa hayani:

Muvhala wa mavhudzi:

Vhuntha: _____ cm

Muvhala wa mato:

Tsaino

Duvha:

Dioleni.

2

Kha ri ambe

Lingedzani u elelwa
vhutshilo hanu u swika zwino

Ni elelwa u swika ngafhi?

Ni kha di humbula duvha lanu la mabebo
la vhuvhili?

Ni kha di humbula musi ni tshi thoma
tshikolo?

Kha ri nwale

Nwalani mutalotshifhinga
wa vhutshilo hanu.

Ndo bebwa nga	Ndo thoma u amba nga	Ndo thoma tshikolo nga	Ndo phasela kha gireidi 3 nga
nwedzi			
nwaha 20 _____	20 _____	20 _____	20 _____

2

Tshikoloni tsha hashu

Mudededzi (mugudisi) wañu vha ño ni thusa u ñwala mutalotshifhinga wa tshikolo tsha vhoiwe. Ro dzula ro ni thomela wone. Mudededzi wañu vha ño ni vhudza zwiñwe zwithu zwiñlwane zwine na nga dzenisa.

Tshikolo tsha vhoiwe tsho thoma lini?	Vhophirintsipala vha vhoiwe vho thoma u shuma lini?		

Kha ri ñwale

Divhazwakale ya tshikolo tsha hanu ndi ifhio? Wanani phindulo ya mbudziso dzi re afho fhasi ni dzi ñwale zwikhalani zwi re kha kholomo ya u thoma. Olani zwifanyiso ni tshi sumbedza divhazwakale iyi.

Tshikolo tsha hanu tsho thoma nga ñwaha ufhio?	Olani tshifanyiso tsha tshikolo tsha hanu.
Phirintsipala (thohoyatshikolo) wa u thoma o vha e nnyi?	

Duvha:

4

Muano wa tshikolo wo vha u uf hio?
U kha di vha wo ralo?

Olani betsho ya tshikolo.

Bulani tshiñwe tshithu tsha
tshipentshela tshi no kwama tshikolo
tsha hanu. (Thamusi ho vhuya ha
vha na mugudi wa tshipentshela kana
vhukoni ha tshipentshela he ha itwa.)

Olani tshifanyiso tshi no sumbedza uri
tshikolo itshi ndi tsha tshipentshela
nga mini.

Bvelani nn̄da

Musi ni sa athu u ya nn̄da u ya u ita ndowendowe, thomani ni onyolowe sa
tshimange. Hezwi zwi ðo ni thusa uri muvhili u si kondé u t̄haramuwa. Ni
dovhe ni onyolowe hafhu musi no no fhedza ndowendowe u itela u ðigedá
na u femuluwa. Hezwi zwi ðo ni thusa uri misipha i si vhavhe nga murahu.
Zwino itani zwine a vha vhana vha khou ita.

Mudededzi wanu vha ðo vhidzelela dzina
janu vha ni posa bola. I gavheni i sa athu
wela fhasi.

Zwino lingedzani u gavha bola nga
mukhwama musi khonani yanu a tshi
ni posa yone.

Posani bola kha khonani yanu ni vhone
arali a tshi nga i gavha nga mukhwama.

Onyolowani sa tshimange ni awele.

3
Themo ya 1 – Vhege ya 2 – Bammbiri ya u shulela ja

Zwothe nga ha nne

Humbulani nga tshiinwe tshithu tshi no takadza tshe tsha bvelela kha inwi kale ni vhudze khonani yanu u itela uri a kone u ni ṭalukanya zwavhudī.

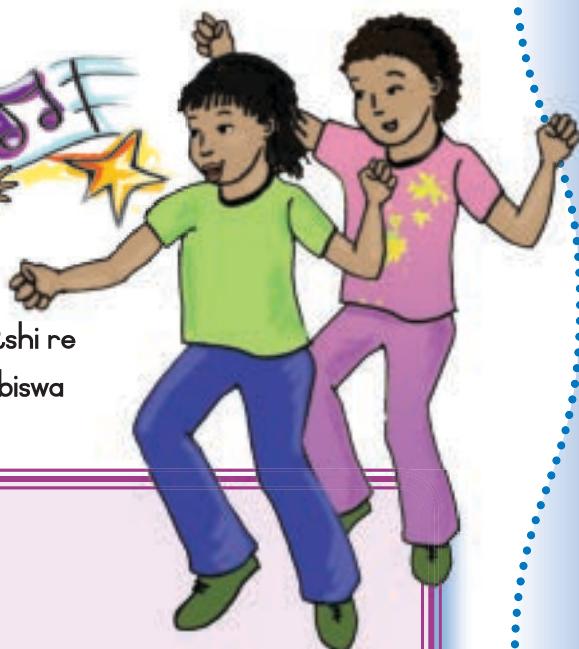

Kha ri ambe

Vhudzani khonani yanu uri uyu muthu o shanduka hani u bva a tshee tshixele u swika a tshi vha mulala.

Bvelani nnda

Zwi iteni ni kha tshigwada. Disikeleni luimbo ni tshine.

Musi ni kha tshigwada, r̄walani maipfī a luimbo ulu tshikhalanī tshi re afho fhasi. Zwino sumbedzani kīlasi yanu uri luimbo iwanu lu imbiswa hani zwenezwi ni tshi khou tshina.

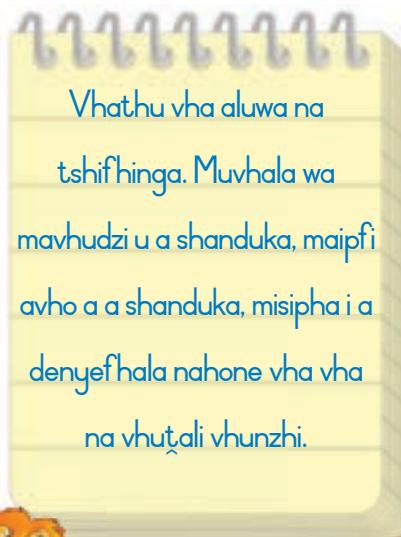

Vhahulwane na vhatuku

Kha ri ambe

Ambani ngauri vhana vhahulwane na vhaaluwa
vha fhamvana hani na vhoiwe.

Kha ri nwale

Vhathu vha shanduka nga ndilade musi vha tshi aluwa?

Ndi zwifhio kha zwi tevhelaho zwine na zwi ita
nga ndila i sa fani na ya vhabebi vhanu.

	Nne	Vhabebi vhangwa
U gjidima ni sa dinetisi.		
U tamba khadi.		
U vhala gurannda.		
U reila goloi.		
U tamba nthha ha miri.		

Duvha:

Kha ri imbe

Kha ri dilugisele u imba.
Itani miungo iyi.

Muungo u no ḥavhanyedza sa wa saireni ya ambulentse.

Muungo u no ongolowa sa luimbo lwa u luludzela ḥwana.

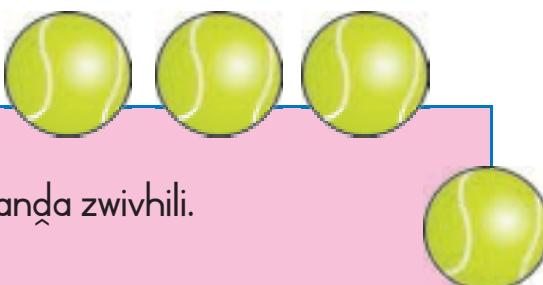
Muungo u re n̄tha sa wa tshin̄oni tshi tshi lila.

Muungo u re fhasi sa ndau i tshi vhomba.

Bvelani nn̄da

Ni nga gavha bola?

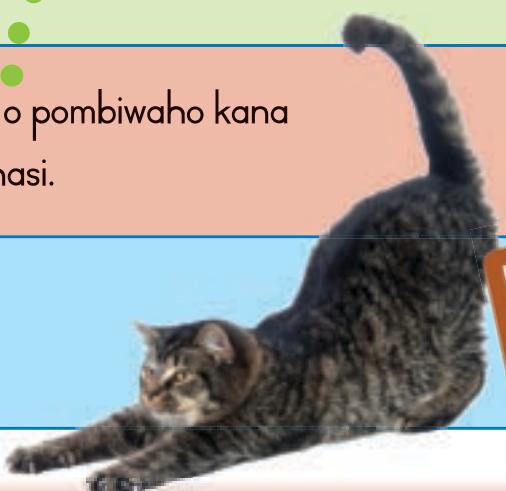
Posani bola ya thenisi muyani ni i gavhe nga zwāndā zwivhili.

I poseni n̄tha ni phaphathe zwāndā ni sa athu i gavha.

Bammbisanī bola ya
thenisi fhasi.

Zwino itani bethe ni tshi shumisa mabammbiri o pombiwaho kana
thanda. Zwi shumiseni kha u bammbisa bola fhasi.

Zwino navhani sa tshimange.

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

q

5

Themo ya I – Vhege ya 3 – Bammbiri | a u shulela | a

Kha ri ambe

Vhudipfi

Lavhelesani zwifanyiso izwi ni bule uri avha vhana vha khou dipfa nga ndilade. No no vhuya na dipfa nga iyi ndila? Nwalani uri vhana vha dipfa hani. Shumisani maipfi aya uri a ni thuse.

vho t^hungufhala

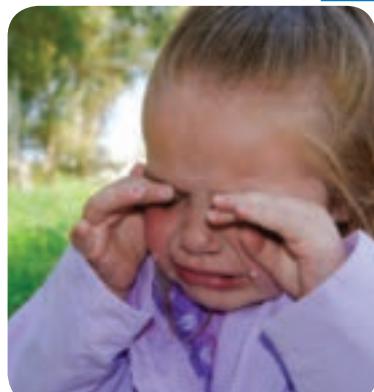
vho takala

vha khou disola

vho tshuwa

vha a dihudza

vho sinyuwa

Bvelani nnda

Tambani mutambo wa thenisi ni tshi ita ndowendowe ya u rwa nga tshaphanda na nga tshamurahu.

Duvha:

Kharigambe

Ndi mini zwi no ni takadza?

Ndi mini zwi no ni ḫtungufhadza?

Kha ri nwale

Ni shushedzwa nga zwithude?

Ndi mini zwi no ni sinyusa?

Nwalani zwi nwalwaho kha dayari zwa ḫuvha lithihi musi we na pfa no takala. Anetshelani zwe zwa bvelela kha inwi.

Dayari yanga

Nwalani zwi nwalwaho kha dayari zwa ḫuvha lithihi musi we na pfa no ṭungufhala. Anetshelani zwe zwa bvelela zwe zwa ni ṭunqufhadza.

Dayari yanga

6

Zwithu zwine nda zwi funesa

Themo ya! – Vhege ya 3 – Bammbiri ja u shulela ja

Kha ri nwale

Talutshedzani tshigwada tshanu uri ndi nyito dzifhio dzine na takalelesa u ita. Zwino nwalanu madzina a nyito idzi zwikhali zwi re kha mepe wa mihumbulo.

**ZWINE NDA
TAKALELESA
U ITA.**

Duvha:.....

Kha ri ole

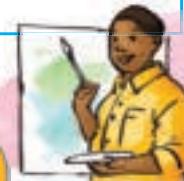
Zwino shumisani mepe wañu wa mihibulo kha u ñwala phara i no amba nga zwine na takalelesa u ita nauri ndi nga mini ni tshi takalelesa nyito idzi.

Zwine zwa ntakadzesa

Kha ri ite nyito

Shumisani vumba ja u tambisa kha u vhumba tshifhañuwotshirñwethuwi na tshifhañuwotshisinyuwi.

Kha ri ambe

Vhudzisani khonani ñhanu uri dzi takalela u ita zwifhio. Khañarani tshibuñoko tshithihi misi yoñhe musi vha tshi sumbedza u takalela nyito nngede.

5					
4					
3					
2					
1					
	Uimba	Uvhala	Uola	Mitambo	Mbalo

Ndi nyito ifhio ine ya takaleleswa?

Vhudipfi

Lavhelesani tshirinwe na tshirinwe tsha hezwi zwifanyiso ni ambe ngauri ni nga thusa avha vhana nga ndilade uri vha ite zwe teaho. Itani thiki kha phindulo i re yone.

	A ni koni u tshimbila ni songo bonya matō!	
	Tshukhw! Litshani ndi ni thuse u tshi doba!	
	Eish! Kheiha bola yanu.	
	Ohoo! Iyani u tambela kule hangei!	
	Ndi yanga nahone ndi nga si ni fhe.	
	Iđani mungana wanga ri le rothe tshokoleithi.	

Kha ri nwale

Khonani dza mbiluni ndi khonanide?

Arali nda khakhela
muñwe muthu ndi a
humbelia pfarelo.

Arali nda vhona
khonani yanga a tshi
khou kundelwa ndi a
mu thusa.

Duvha:.....

Nwalani zwiñwe zwithu zwivhili hafhu zwine khonani dza mbiluni dza itelana.

Kha ri ambe

Lavhelesani tshiñwe na tshiñwe tsha hezwi zwifanyiso. Ambani ngazwo. Zwino nangani tshifanyiso ni ite litambwa ngatsho. Zwino nangani tshifanyiso tshithihi ni ite litambwa latsho ni tshi sumbedza zwe zwa bvelela.

Zwino ñwalani litambwa li no amba nga tshifanyiso tshe na nanga. Nwalani madzina a vhabvumbedza kha khoñomo ya u thoma.

Bvelani nnnda

Edzisani hezwi zwithu.

- Gidimani ni tshi mona na mudavhi. Musi mudededzi vha tshi ri"shanduka"ni a rembuluwa na gidima ni tshi humela murahu.
- Zwino bammbisani bola ni tshi khou tshimbila nga tshaphanda.

8
Themo ya 1 – Vhege ya 4 – Bammbiri ja u shulela ja

U ditola

Kha ri nwale

Ditoleni

Ndi khonani ya mbiluni.

Ndi a vhavhalela khonani dzanga.

Ndi a sea na vharwe vhana vha kilasini yanga.

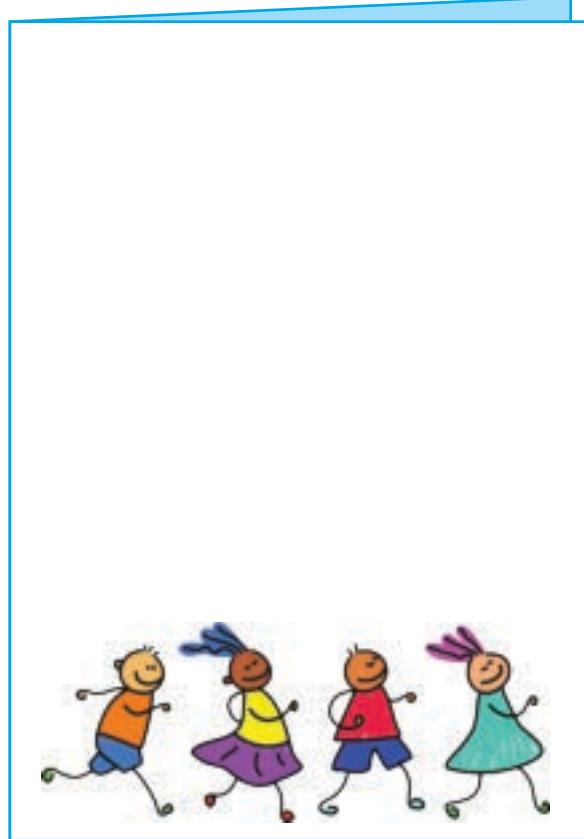
Vhunzhi ha vhana vha kilasini yanga vha a mpfuna.

Tshifhinga tshothe ndi na vhulenda kha vharwe vhathu.

Kha ri ite nyito

Itelani murwe muthu ane na mu takalela garata. Olani tshifanyiso nga nnda hayo na mulaedza wa tchipentshela nga ngomu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Duvha:

Kha ri የwale

Olani tshifanyiso tsha khonani dzanu, kana mudededzi wañu, kana mashaka aña a vha a tshipentshela kha inwi. ነwalani madzina avho.

Vhathu vhane nda tshila navho vha tshipentshela

Zwino ነwalani ተhalutshedzo ya avha vhathu na uri ndi nga mini vhe vha tshipentshela.

Mugudisi:

Tsaino:

Duvha:

Mutakalo na Thusothanzi

Kha ri ambe

Ambani nga zwine zwa
khou bvelela tshifanyisoni.

No no vhuya na bva mikota?

Ni tea u ita mini arali na nga
thoma u bva mikota?

Ni a divha hune bogisi
Thusothanzi dzula hone?
Bulani uri ngafhi. Li

Tokomelwani.

Kanzhi u tshuwa a ho ngo tea.
Ni elelwé u sa fanywa no kwama
malofha a muñwe muthu.

Zwine na nga ita arali ni tshi khou bva mikota

1 Dzulelani phanda no kotamisa thoho.

2 Pwatulanani ningi lwa minete 2 ni feme
nga mulomo.

3 Vheyani tshiniwe tshithu tshi no khou
rothola kha mutsinga sa thavhula
yo nukalaho kana matombo a a aisi o
putelwa kha thavhula.

4 Ni songo fumula ningi musi mikota
yo no ima.

5 Arali mikota ya sa ima nga murahu ha
minete ya 15, iyani ha dokotela kana
muongi (nese).

Duvha:

U londa zwilonda

Kha ri vhale

Zwitzhili a ri koni u zwi vhona ngeno zwi hot he ho the. Arali ra nga dihuvhadza ri tea u ita uri zwilonda zwashu zwi dzule zwe kuna u itela uri zwi si dzhene zwitzhili.

Kha ri ambe

Talutshedzani khonani dza nu uri tshilonda tshi tanzviswa hani. Vha sumbedzeni uri vha tea u ita mini.

U kałudza malofha a mbonzhe

Ni songo vuwa no fara malofha a muñwe muthu.

Arali ni tshi khou thusa muñwe muthu o huvhalaho, ni shumise magilafu tshifhinga tsho the.

Kałudzani u bva ha malofha nga u imisela tshanda nthha kha lele ya mbilu.

Lingedzani u kałudza u bva ha malofha nga u ndondomedza banditshi i si na tshika kha mbonzhe.

Arali mbonzhe yo tsesa nahone malofha a sa imi u bva, iyani ha dokotela kana kiliniki.

Wanani nomboro ya shishi ine na nga founela khayo. Lutingo: _____

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

Kha ri vhale

Arali na nga fara tshiñwe tshithu tshi no fhisa ni do swa.
Ni nga ita mini arali muñwe muthu a tshi nga swa?

- 1** Rothodzani afho he ha swa nga madi a no rothola lwa minete ya 10.
Hezwi zwi thusa uri lukanda lu rothodzwe.
- 2** Pombololani kana khurumululani afho he ha swa.
Ni songo bvula tshiambaro arali tsho nambatela lukanda.
- 3** Ni songo pomba he ha swa ni vhe na vhuñanzi uri a hu rungunyi.
- 4** Arali he ha swa ho tsesa nahone hu hu hulwane u fhira tshanda
tshañu nga ngomu, iyani ha dokotela nga u t̄avhanya.

Bvelani nn̄da

Fhufhani nzambo ya fhasi.

Dzhiani vhatanda vhuraru kana zwipida zwiraru zwa thambo. Musi no no
fhufhela vhukati hazwo, zwi vheeni zwe no vha kule na kule ni vhone uri
ndi nnyi ane a nga fhufha u fhira vharwe.

Kalani he na lavhutshela hone.

Sedzani ni vhone arali khonani
yanu a tshi nga lavhuwa u
fhira inwi.

Bvelani nn̄da

Itani bara.

Inwi na khonani dzañu
sielisanani u vha bara.

Duvha:

Zwino sielisanani u dzungudza
thambo uri khonani dzañu dzi
kone u i fhufha.

Kha ri ambe

Hu khou bvelela mini zwifanyisoni izwi?
Vhathu vha swa nga ndila dzinwe dzifhio?

Nwalani milayo i re na ndeme ine na tea u elelwa musi ni tshi tea u thusa musi:

Muthu a tshi khou bva mikota

Muthu e na tshilonda

Muthu o swa

Mugudisi:

Tsaino:

Duvha:

11

Ndi tsireledza muvhili wanga

Themo ya 1 – Vhege ya 6 – Bammbiri ya shulela ya

Kha ri ambe

Ri tea u tsireledza mivhili yashu.

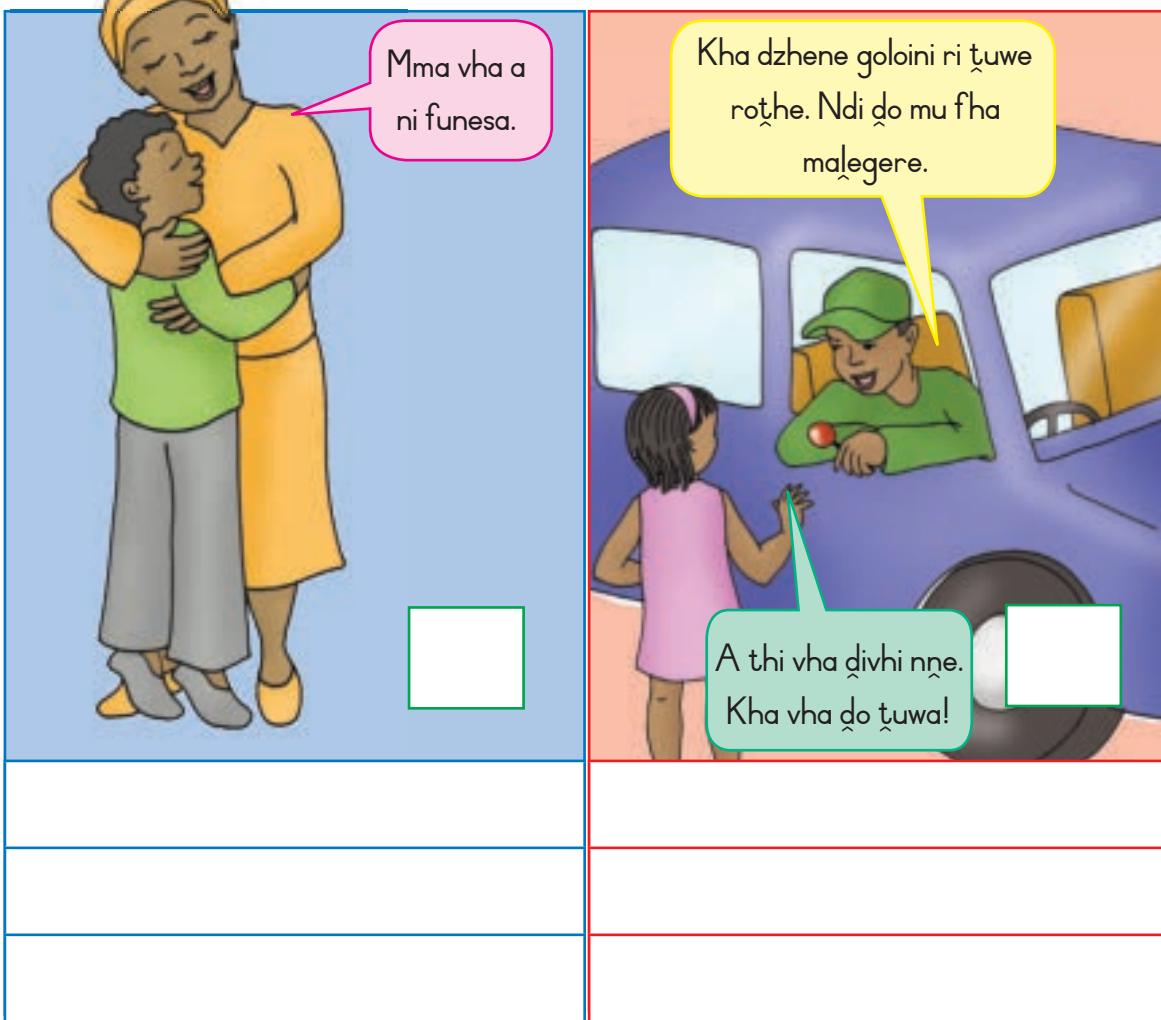
Musi ri tshi takalela tshiñwe tshithu ri vha na
vhuđipfi ha uri "ee" mbiluni dzashu, ra tama zwi sa
swiki hune zwa fhela.

Musi tshiñwe tshithu tshi tshi ita uri ri pfe ri songo
đigeda ri vha na vhuđipfi ha "hai" mbiluni dzashu,
ra tama itsho tshithu tshi tshi ima.

Kha ri ñwale

Dzhenisani thiki □ arali tshifanyiso tshi tshi sumbedza nyito yo tsireledzeaho
kana tshifhambanu □ arali nyito i na khombo ngomu. Zwino ñwalani fhungo
nga fhasi ha tshifanyiso tshiñwe na tshiñwe ni tshi bula uri ndi nga mini ni
tshi vhona u nga nyito yo tsireledzea kana i na khombo ngomu.

A thi ni funi na
luthihi.

Zwino no nakelela hani
ngoho.

U bula uri hai

Zwi a kond̄a uri hai, fhedzi no tea u amba uri hai arali muñwe muthu a tshi
ita uri ni pfe ni songo digeda.

Arali muthu a tshi ita uri ni vhe na vhudipfi ha "hai" nahone a tshi ita uri ni
pfe ni songo digeda, vhudzani muthu muhulwane ane na mu fulufhela.

Kha ri ñwale

Nangani vhatthu vhararu vhane na nga vha fulufhela ni ṭalutshedze uri
ndi nga mini ni tshi vha fulufhela.

Nwalani ndila ine na nga vhudza ngayo muthu ane na mu fulufhela zwithu zwi sa takadzi zwe na
tangana nazwo.

U ditsireledza

Themo ya l – Vhege ya b – Bammbiri ja u shulela ja

Kha ri ambe

Lavhelesani zwifanyiso izwi nga vhuronwane. Ni vhone arali ni tshi nga anetshela tshitiori. Dadzani bulo ja maambiba ja u fhedza.

Kha de, ndi do mu fheletshedza vhengeleni.

Ho itea mini?

Kha ri ambe

Rerani nga vhudipfi ha musidzana uyu, zwe a ita na uri vhoiwe no vha ni tshi nga ita zwifhio kha nzulele yo raloho.

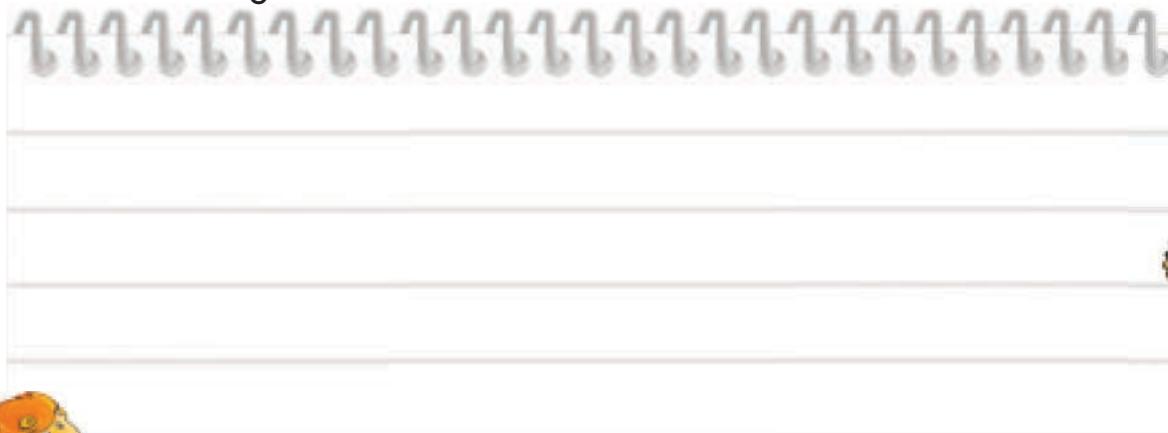
Duvha:.....

Kha ri nwale

Nwalani milayo mitanu ya u ditsireledza.
Ni thome munwe na munwe ngauri:

Vhana vha songo vuwa vho...

Kha ri ite nyito

Itani masiki wa u sumbedza vhudipfi.

Khethani uri ndi vhudipfi hufhio hune na tama masiki wanu u tshi sumbedza.

Zwi oleni kha bammbiri la u vetaveta (la rafu).

Li gereni.

Gerani mato.

Li khavhiseni nga bammbiri li re na muvhala.

Bvelani nnda

Dilugiseleni mutatisano wa mugidimo.

Govhani (tumbani) fhethu ho teaho u thomiwa hone.

Thetshelesani mudededzi wanu vha tshi ri:

"Gona fhasi! Redii! Goo!"

Ni phule ndila i re na zwikhukhulisi.

Muvhili wanga, mutakalo wanga

Themo ya 1 – Vhege ya 7 – Bammbiri | a u shulela | a

Kha ri ambe

Roñehe ri na vhudifhinduleli ha u ita uri mivhili yashu i dzule yo takala.
Avha vhana vha khou ita mini zwine zwa vha zwavhudi kha mivhili yavho?

Ndi zwifhio zwiñwe zwithu zwi si na mutakalo ngomu zwine vhatu vha ita?

No vha ni tshi zwi ñivha uri u daha hu vhaisa mivhili yashu?

No vha ni tshi zwi ñivha uri arali muñwe muthu a tshi khou dahan tsini na inwi zwi nga vhaisa muvhili wañu?

U dahan hu vhaisa mivhili yashu nga ndilade?

Kha ri ñwale

Itani thiki ✓ kana tshifhambano ✗ kha tshitatamennde tshiñwe na tshiñwe ni tshi sumbedza uri **ndi zwone** kana **a si zwone**.

	Segerete i a ñifha.
	Arali nda dzula tsini na muthu ane a khou dahan, fola li nga vhaisa muvhili wanga.
	U dahan hu nga ita uri mano anu a birime.
	U dahan hu vhanga malwadze a mulomoni.
	U dahan hu nga vhanga tshihotola.
	U dahan hu nga vhanga khentsa.

Duvha:.....

Milayo ya mutakalo

Ndi tea u ṭamba maṇo ndi tshi fhedza u ḥa na musi ndi sa athu u edela. Ndi tea u gama mavhudzi ndi sa athu ya tshikoloni.

Ndi tea u nongola ḥala arali ndo tamba mavuni. Ndi tea u ṭamba maṇo ndi tshi fhedza u ḥa na musi ndi sa athu u edela. ḥala dzanga dzi tea u dzula dzo geriwa na u kuna tshif'hinga tshoṭhe. Ndi tea u ṭamba zwanda tshif'hinga tshoṭhe ndi tshi bva bungani, ndi sa athu fara zwiliwa.

Ndi tea u laṭa thishu dzi re na tshika binini.

Kha ri diphine

Vha tea u ambara mini uri vha tsireledzee? Livhanyani zwifanyiso nga u tala mutalo u tshi bva kha zwifanyiso zwi re kha muduba wa nt̄ha u tshi ya kha tshifanyiso tsho teaho tshi re kha mudumba wa fhasi.

Kha ri diphine

Dionyoloseni nga u ṭamba mutambo wa khirikhethhe mafanedza.

Mudededzi waṇu vha ḫo ṭamba muzika. Thetshelesani ni kone u edzisela mudivhithe wawo nga minwe kha desike.

Pfanelo na vhudifhinduleli

Themo ya | – Vhege ya 8 – Bammbiri | a u shulela | a

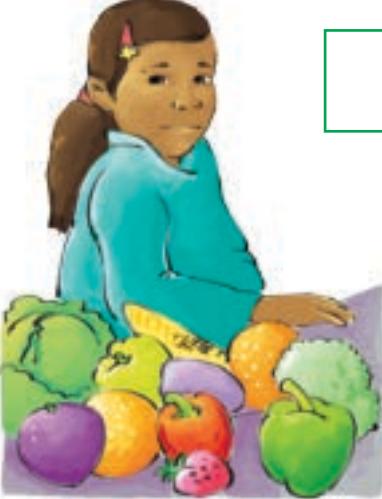

Kha ri vhale

Tshifhinga tsho^lhe vhana vha tea u thusa
nga u shuma mishumo mi^lani ya havho.
Fhedzi vhana a vho ngo tea u shuma
mishumo i no lemela sa ya vhahulwane.
Vhana vha tea u wana tshifhinga tsha u
tamba na u dzhena tshikolo.

Lavhelesani zwifanyiso. Itani thiki kha mishumo yo teaho vhana. Zwino r^lwalani fhungo nga fhasi ha tshifanyiso tshi^lwe na tshi^lwe ni tshi amba uri ndi zwifhio zwine na vhona zwo tea kana zwi songo tea vhana.

 <div style="margin-top: 10px;"> <p>Mulalo u rengisa mitshelo duvha l^othe a fhedza a si tsha dzhena tshikolo.</p> </div>	 <div style="margin-top: 10px;"> <p>Musi tshikolo tshi tshi bva Mulanga u sheledza ngade ya miroho.</p> </div>

Tshifhiwa u hwala zwidina ngauri u shuma kha mufhati.

Ntakadzeni na Bongi vha thusa kha u tanzwa zwigodelo.

Ndi mishumo ifhio ine na ita hayani?

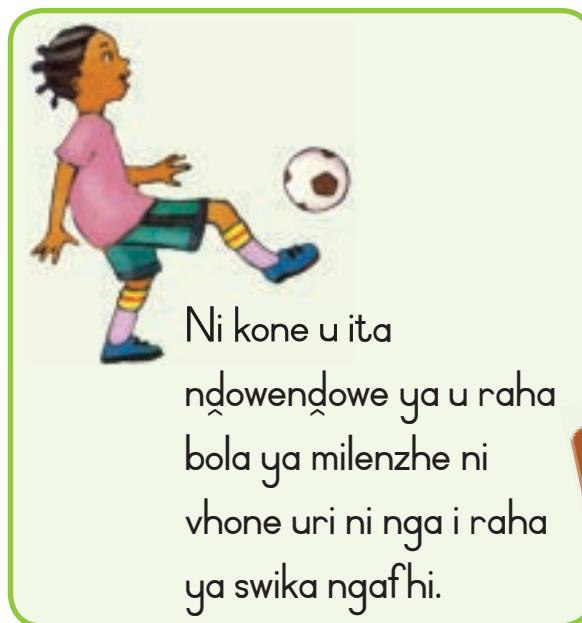
Ndi mishumo ifhio ine na ita tshikoloni ni tshi thusa mudededzi wanu?

Bvelani nnda

Edziselani kushumele kwa mishumo yo fhambananaho. Tshigwada tsha vhoiwe tshi tea u humbulela uri ni khoushuma mushumo ufhio.

Vhofhanani milenzhi ni ite mbambe.

Ni kone u ita ndowendowe ya u raha bola ya milenzhe ni vhone uri ni nga i raha ya swika ngafhi.

Pfanelo na vhudifhinduleli

Themo ya 1 – Vhege ya 8 – Bammbiri la u shulela la

Kha ri ambe

Vhudzani khonani yanu uri avha
vhana vha khou pfuka milayo ifhio.

1111111111

Tshikolo tshinwe na tshinwe

tshi na milayo u itela

uri zwithu zwi tshimbile

zwavhudzi. Kilasi iñwe na iñwe

na yone i na milayo ine ra

tea u i tevhedza.

Kha ri nwale

Nwalelani kilesi yanu milayo ya 4.

Kha ri ambe

Vhalani pfanelo na vhudifhinduleli ni ambe na khonani yanu uri zwiñwe na zwiñwe zwi amba mini.

VHUDIFHINDULELI HA VHASWA VHA AFRIKA TSHIPEMBE

Ndingano	Tshirunzi tsha muthu	Vhutshilo	Hayani
Farani muthu murwe na murwe nga u llinganana na u fana. Ni songo ḥalula.	Thonifhani muthu murwe na murwe. Ni vhe na vhuhwaho na u vhavhalela.	Hulisani na u ḥonifha vhabebi vhañu. Funanani na u fulufhedzea mutani wa hanu. Vhutshilo hohe ndi mpho. Vhu ḥonifheni.	Thusani kha mishumo ya hayani.
Pfunzo	U shuma	Mbofholowo na tsireledzo	Ndaka
Dzhenani tshikolo, ni gude ni shumese. Tevhedzani milayo ya tshikolo.	Vhana vha songo kombetschedzwa u ḥoda mishumo.	Ni songo vhaisa, u shengedza kana u shushedza vhañwe, nahone ni songo tenda vhañwe vha tshi zwi ita. Tandululani phambano nga mulalo.	Thonifhani ndaka ya vhañwe vhatatu. Ni songo tshinyadza ndaka nahone ni songo tswa.
Vhurereli, lutendo na mihibumbulo	Tsireledzo	Vhudzulapo	Mbofholowo ya u amba
Thonifhani lutendo na mihibumbulo ya vhañwe vhatatu.	Vhavhalelani ijfhasi. Ni songo tambisa mađi na muđagasi. Tsireledzani zwipuka na zwimela. Kunakisani miđi ya hanu na zwitshavha zwa hanu.	Ivhani mudzulapo wa Afrika Tshipembe wa vhukuma na u fulufhedzea. Tevhedzani milayo, ni vhe na vhutšanzi uru na vhañwe vha ita ngauralo.	Ni songo ṫuṭuwedza mazwifhi na vengo. Ivhana na vhutšanzi uru vhañwe vhatatu vha songo nyadziwa kana u vhaiswa.

16a
Themo ya l – Vhege ya 8 – Bammbiri la u shulela la

Maduvha a tshipentshela a vhurereli na zwiñwevho

Kha ri ambe

Nangani vhuñwe ha vhurereli uhu. Wanani zwinzhi nga vhurereli uhu. Dilugiseleni u ita mukumedzo kilasini. Ni lengedze u da na bugu kana zwifanyiso zwa u tikedza mukumedzo wañu.

Tshihindu

Tshiislamu

Tshiyuda

Tshikhriste

Ri tea u t̄honifha vhatu vha vhurereli hot̄he.

Vhurereli hanu ndi hufhio? _____

Vhurereli ha khonani yanu ya mbiluni ndi hufhio? _____

Duvha:.....

Ndi a ditola hafhu

Kha ri nwale

Nwalani zwi no ni kwama kha garat̄a iyi.

16b

Themo ya I – Vhege ya 8 – Bammbiri ja u shulela ja

Dzina langa

Tshifani tshanga

Duvha ja mabebo anga

Gireidi yanga

Tshikolo tshashu

Nomboro yanga ya lutingo (founu)

Direse yanga

Nomboro ya shishi

Mutambo une nda u funesa

Muvhala une nda u funesa

Khonani yanga ya mbiluni

Zwine zwa ntakadza

Zwine zwa ntungufhadza

Zwine zwa ntsinyusa

Zwine nda zwi konesa

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

Kulele ku re na mutakalo

Themo ya 2 – Vhegə ya / – Bammbiri / a u shulela / a

Kha ri ambe

Lavhelesani tshiñwe na tshiñwe tsha zwigwada zwa zwiliwa ni
ambe na khonani yanu ngazwo:

Ndi zwiliwa zwifhio zwi re kha tshigwada tshiñwe na tshiñwe?
Ndi nga mini tshigwada tshiñwe na
tshiñwe tsha zwiliwa tshi
tshavhuđi kha riñe?

Phurotheini

Phuretheini dzi fhaña sele
ntswa u itela uri mivhili
yashu i aluwe.

Vithamini

Vithamini na mimineraļa zwi
thusa mivhili yashu kha u
lwa na u pfukela ha zwitzhili
zwa thusa uri ri dzule ri na
mutakalo.

Bvelani nnđa

Humbelani mudededzi wanu vha ni sumbedze
kutambele kwa mutambo wa "founu i sa shumi".
Ni tshi f'chedza ni ite ndowendowe ya u posa bola.

Khabohadireithi

Hezwi zwiliwa zwi ri fha nungo
(mafulufulu).

Kha ri nwale

Itani mutevhe wa zwiliwa zwe na la mulovha. Kha kholomo ya u fhedza, bulani uri izwi zwiliwa ndi phurotheini, khabohadireithi, mitshelo kana miroho naa.

Zwibveledzwa zwa mafhi

Zwiliwa zwa mafhi zwi ita uri marambo ashu a khwathe, nga maanda arali ri tshee vhatuku, musi marambo anu a tshi kha di aluwa.

Zwiliwa zwe nda la mulovha

Lushaka lwa zwiliwa

18

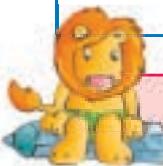
Kulele kwashu

Themo ya 2 – Vhege ya / – Bammbiri / a u shulela / a

Kha ri ambe

Vhudzisani khonani dzañu nña uri vha takalela u ja mini. Lavhelesani zwiliwa zwo fhambananaho ni ite thiki (✓) arali ni tshi zwi takalela, kana tshifhambanu (✗) arali ni sa zwi takaleli.

Dzhenisani madzina a mirado ya tshigwada tshanu.

Kha ri nwale

Lavhelesani thebulu ye na i dadza ni kone u fhindula mbudziso idzi.

Ndi zwiliwa zwifhio zwe khonani dzañu dzi si zwi takalese?

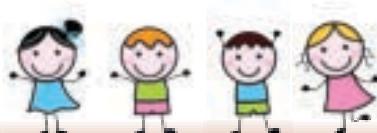
Ni vhona u nga kulele kwa khonani dzañu ku na mutakalo ngomu?

Ndi nga mini ni tshi ralo?

Kha ri diphine

Humbelani mudededzi wañu vha ni sumbedze kutambelwe kwa founu i sa shumi.

Duvha:

Kha ri nwale

Itani mutevhe wa tshaka dza zwiliwa
zwine ra tea u zwi la duvha linwe na
linwe.

Kha ri nwale

Nwalani risipi ya zwiliwa zwine na zwi funesa.

Ri tea u tinya mini?

Mun̄o wo kalulaho ngauri u nga
ri vhangela mutsiko wa malofha
u re nt̄ha musi ro no aluwa.

Swigiri yo kalulaho ngauri i nga
ri vhangela daibetisi musi ro no
aluwa.

Swigiri yo kalulaho i dovha ya
vhanga mivhili yo kalulaho.

Nyamunaithi (dirinkhi), khekhe
na matshipisi zwo kalulaho.

Risipi ya _____

Ndi do shumisa thimbanywa dzifhio?

Ndi tevhedza kubikele kufhio?	

Mugudisi:

Tsaino:

Duvha:

Kulele ku re na mutakalo ngomu

Themo ya 2 – Vhege ya 2 – Bammbiri ja u shulela ja

Kha ri nwale

Shumani na Malindi vha khou ya Khefini ya Sunshine. Vha khou tea u renga zwiliwa zwa u bika tshilalelo. Vha thuseni uri vha ite menu wa zwiliwa zwi re na mutakalo.

Bvelani nnanda

Sielisanani u dzungudza thambo uri khonani dzanu dzi i fhufhe.

Kha ri nwale

Nwalani zwithu zwine vha tea u renga na mitengo ya hone kha mutevhe wa zwirengwa u re afho fhasi. Shumani na Malindi vho badela vhugai kha zwiliwa zwe vha renga?

MUTEVHE WA ZWIRENGWA

MUTENGO

Kha ri nwale

Kulele kwañu ku na mutakalo ngomu u swika ngafhi? Khañarani tshifhatuwotshiñwethuwi kha kulele kuñwe na kuñwe ku re na mutakalo.

Kulele kwanga

Ndi anzela u la ndi Thiviini.

Ee	Hai
----	-----

Ndi pfana na mitshelo na miroho.

Ndi pfana na zwiliwa zwa mapfura sa matshipisi.

A thi pfani na u nwa madi, ndi funesa dzhusi.

A thi li miroho ye nda sevhedzwa.

Ndi tafuna zwiliwa zwanga nga ngona.

Ndi la vhuragane ndi sa athu ya tshikoloni.

Vhalani uri ndi zwifhatuwotshiñwethuwi zwingana.

Mugudisi:

Tsaino:

Duvha:

20

Themo ya 2 – Vhege ya 2 – Bammbiri ya u shulela ya

Kha ri ite nyito

U la zwavhudî

Olani kana ni nambatedze zwifanyiso zwa zwiliwa ni tshi sumbedza mujo u re na mutakalo ngomu.

40

Duvha:

Kha ri vhale

Milayo ya kulele ku re na mutakalo ngomu

Ni tambe zwanda tshifhinga tshothe ni sa
athu fara zwiliwa.

Ni songo litsha zwiliwa zwi songo tibiwa/
khurumedzwa.

Ni songo la zwiliwa zwa kale kana zwe tshinyalaho.
Shumisani makanda na makhwathi a miroho kha u
ita pfudzethukhwi (khomphosi) ngadeni.

Tavhani miroho yanu inwi mune.

Kha ri ite nyito

Olani tshifanyiso ni tshi sumbedza muthihi wa hei milayo.

Mugudisi:	<input type="text"/>
Tsaino:	<input type="text"/>
Duvha:	<input type="text"/>

Zwikhokhonono

Themo ya 2 – Vhege ya 3 – Bammbiri ya u shulela

Kha ri ambe

Ambani nga zwipida zwo fhambananaho zwa zwikhokhonono.

Zwikhokhonono zwi na zwipida zwiraru zwa muvhili
thoho, mutumbu wa nt̄ha na mutumbu wa fhasi.

Zwi dovha zwa vha na milenzhe ya rathi na
zwiphuphuledzi.

Kha ri ite nyito

Lebulani tshikhokhonono.
Talani mutalo u tshi bva kha
lebulu iñwe na iñwe u tshi ya
kha tshipida tsho teaho tsha
tshikhokhonono.

Thoho

Tshipiphuphuledzi

Lito

Mutumbu wa
nt̄ha

Mulenzo/gwendo

Mutumbu wa
fhasi

Bvelani nnnda

Noñani sa ñotshi, fhuñhani sa tshisu ni thamuwe sa nzie.
Zwino no no lugela u tamba bola ya milenzhe!

Duvha:.....

Kha ri nwale

Talani mutalo ni tshi livhanya dzina linwe na linwe na tshikhokhonono tsho teaho. Bulani uri ndi zwikhokhonono zwifhio zwine zwa ri thusa na zwine zwa ri tshinyadza.

Notshi

Lunyunu

Thunzi

Lusunzi

Nzie

Tshisu

Kugoñoño

Tshisuvhoya

Kha ri nwale

Zwino dzenisani (nwalanani) maipfi
ane a khou t̄ahela.

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

dzi ita mutoli.

dzi andadza muvula.

vhu andadza dali (malaria).

dzi andadza malwadze.

dzi la zwiliñwa zwa vhalimi.

Zwiṁwe hafhu nga zwikhokhonono

Themo ya 2 – Vhege ya 3 – Bammbiri la u shulela ja

Kha ri ambe

Lavhelesani zwifanyiso ni vhudze khonani yanu uri ndi ngani ḥotshi dzi na mushumo.

Notshi dzi andadza muvula. Muvula u shuma u anwisa mitshelo.

Kha ri nwale

Nwalani dzina ja tshikhokhonono tshirwe na tshirwe zwikalani zve na newa.

nzwonzwa muñunzu kha dzuvha.

Duvha:.....

Nzie i na magwendo
o khwat̄ha a u thamuwa ngao.

shumisa

zwiphuphuledzi kha u davhidzana.

zwi andadza muvula kha
zwimela.

andadza zwitzhili.

Kha ri ite nyito

U ita tshikhavisi nga
zwikhokhonono.

- Gerani zwikhokhonono
zwi re kha siatari la
zwigeriwa nga murahu
ha bugu.
- Zwinembeledzeni kha
heñara.

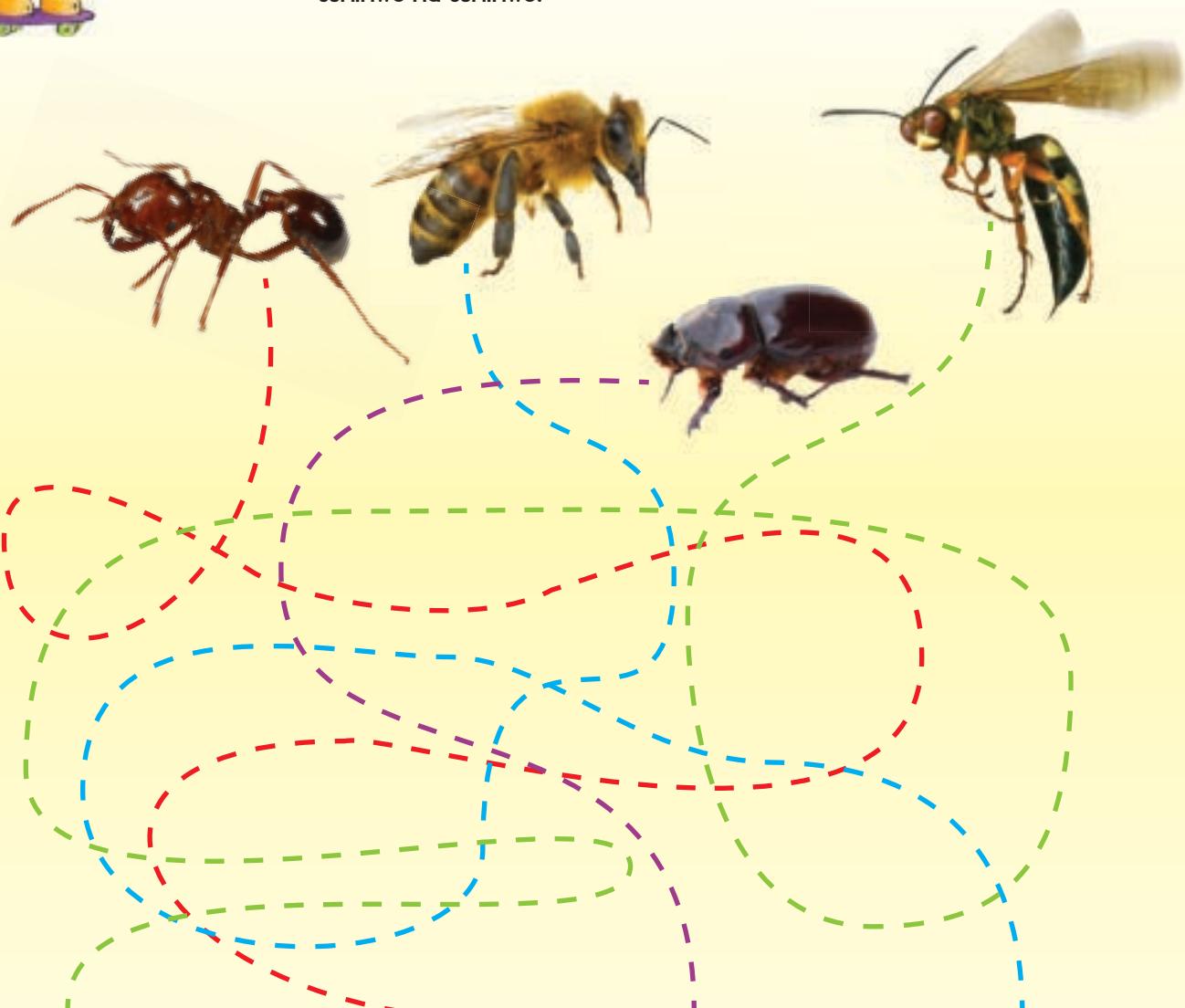
23

Haya ha zwikhokhonono

Themo ya 2 – Vhege ya 4 – Bammbiri ya shulela ya

Kha ri ite nyito

Tevhedzelani lutambo ni wane haya ha tshikhokhonono
tshiñwe na tshiñwe.

46

Duvha:

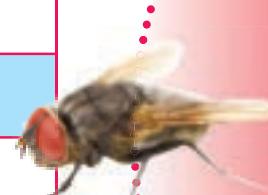

Kha ri ite nyito

Kha ri nwale

Ndi zwikhokhonono zwifhio zve na zwi vhona ngei nn̄da. Nangani tshithihi ni tshi nwale hafha.

Itshi tshikhokhonono tshi la zwiliwade?

Itshi tshikhokhonono tshi tshimbila nga u ongolowa kana nga u ṭavhanya?

Tshikhokhonono tshanu tshi na mushumo? Ndi nga mini ni tshi ralo?

Tshikhokhonono tshanu tshi a huvhadza? Ni nga ita mini arali tsha nga ni huvhudza?

Kha ri diphine

Zwino dizainani

na u ola

tshikhokhonono

tshanu inwi

muñe ni tshi

rine dzina.

Mugudisi:

Tsaino:

Duvha:

Tongisani vhutsila he na ita

Kha ri ite nyito

Themo ya 2 – Vhege ya 4 – Bammbiri la u shulela ja

Itani tshisušu tshaňu inwi muňe

Ni do tea u vha na: Bammbiri la A4

Khirayoni dza phula (wakisi)

Tshigero

Guluu

Tshifhučabibi

Gwati la bammbiri la bungani

Olanitshisušu, ni tshi sumbedza muvhili watsho mulapfu, musekene na mabesu. Khavhisani mabesu a tshisušu tshaňu nga phetheni (makolo) dza mivhala yo fhambananaho. Ni vhe na vhutanzi uri mabesu aya vhuvhili hao a a fana na u lingana. Gerani tshisušu itshi. Nambatedzani muvhili uyu kha gwati la bammbiri la bungani. Zwino itani zwiphuphuledzi nga tshifhučabibi tsho kothiwaho.

Tshi tomeni kha tħohoh ya tshisušu.

Duvha:.....

Bvelani nnda

Edzisani mitambo iyi.

Tshititshi tsha 1:

Basiketebolo: Bammbisani bola ni tshi khou gidima nga masongesonge.

Tshititshi tsha 2:

Hokhi: Shumisani thanda ya hokhi kha u sukumedza bola i tshi ya mapalani.

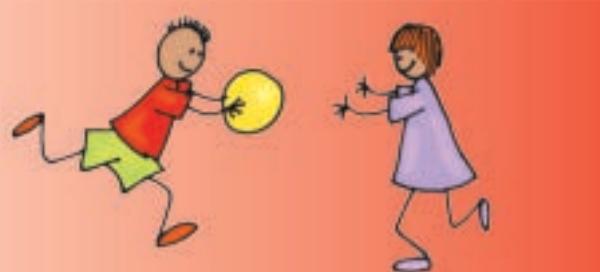
Tshititshi tsha 3:

Netibolo: Bammbisani bola i tshi ya ha khonani yanu zwenezwi ni tshi khou gidima.

Tshititshi tsha 4:

Ragibii: Gidimani na bola ni i fhirisele kha vharwe.

Tshititshi tsha 5:

Bola ya milenzhe: Dirivhulani bola i tshi ya mapalani.

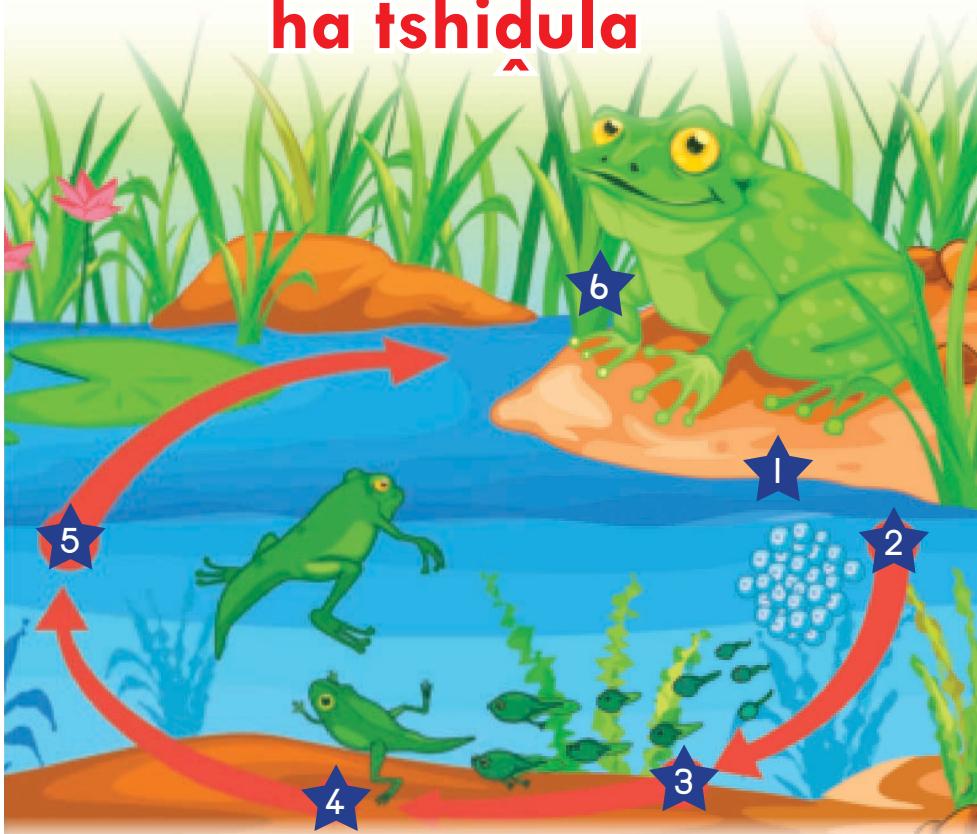

Tshitendeledzi tsha vhutshilo

Themo ya 2 – Vhege ya 5 – Bammbiri ja u shulela ja

Tshitendeledzi tsha vhutshilo tshi na maga ane a tevhedza thevhekano nngede. Lavhelesani tshitendeledzi tsha vhutshilo ha tshidula na tsha tshisu ni ambe nga maga o fhambananaho.

Tshitendeledzi tsha vhutshilo ha tshidula

Kha ri ambe

Lavhelesani zwifanyiso ni vhudze khonani yanu uri tshidula tshi shandukisa hani kha tshitendeledzi tsha vhutshilo hatsho.

- 1** Zwidula zwivhili zwi a gombana u itela u andedza makumba.
- 2** Tshidula tsha tshisadzi tshi kudzela makumba.
- 3** Buluvhulu li re na mapwiti na mveki ya mutshila.
- 4** Buluvhulu li mela milenzhe.
- 5** Mutshila u thoma u fovhela.
- 6** Tshidula tsho vhinaho tshi na mafhafhu nahone mapwiti ha tsheho.

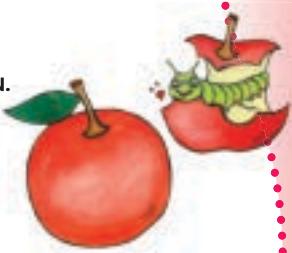
Duvha:.....

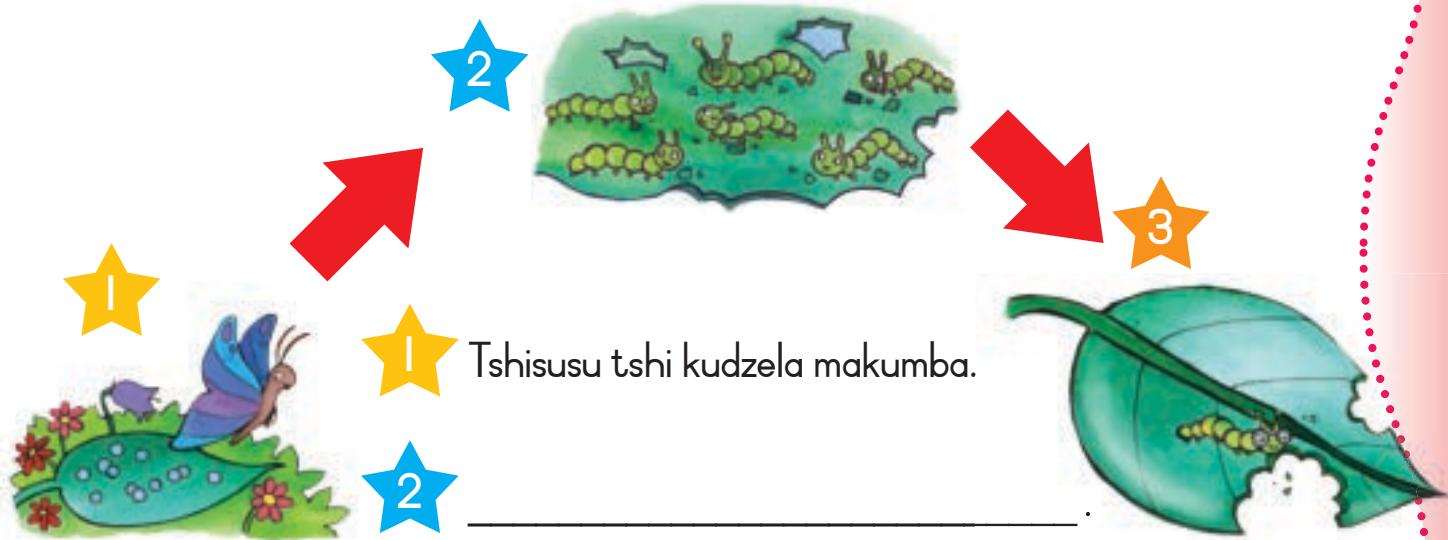
Kha ri ite nyito

Zwino lavhelesani tshitendeledzi tsha vhutshilo ha tthisusu.

Nwalani zwine zwa bvelela kha liga linwe na linwe la
tshitendeledzi tsha vhutshilo ha tthisusu. Ro dzula ro ni
itela maga mavhili.

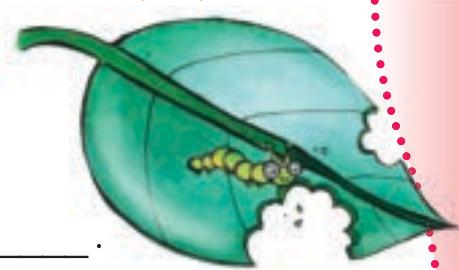
Tshitendeledzi tsha vhutshilo ha tthisusu

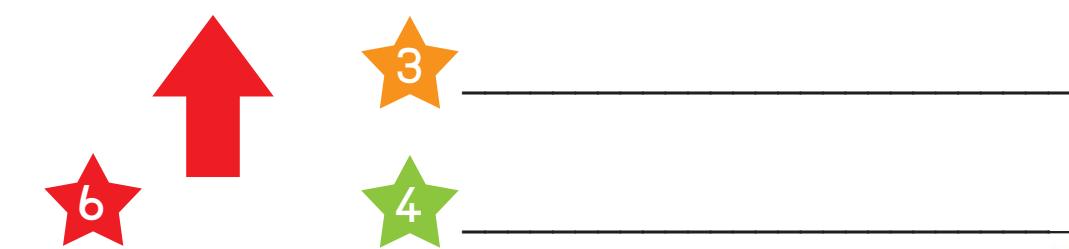
1 Tthisusu tshi kudzela makumba.

2 _____.

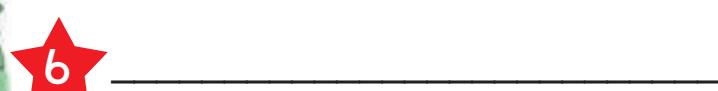
3 _____.

4 _____.

5 Shonzha li vha sumbandila.

6 _____.

5

26

Zwitendeledzi zwa vhutshilo

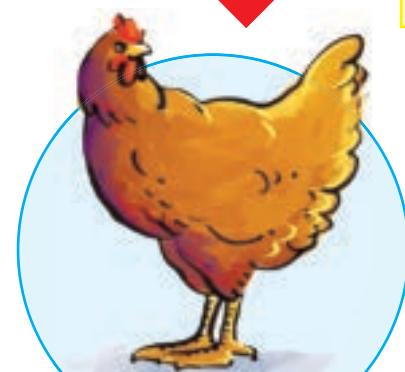
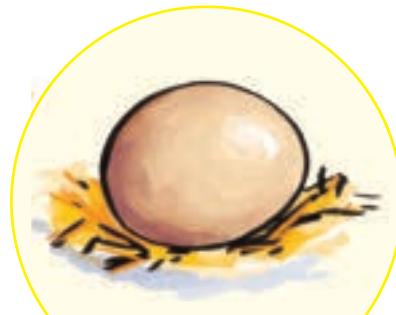
Themo ya 2 – Vhege ya 5 – Bammbiri ja u shulela ja

Kha ri ambe

Lavhelesani zwifanyiso izwi ni ambe na khonani yanu nga tshitendeledzi tsha vhutshilo ha khuhu. Nwalani nga zwine zwa bvelela kha liga linwe na linwe.

Tshitendeledzi tsha vhutshilo ha khuhu

Kha ri ite nyito

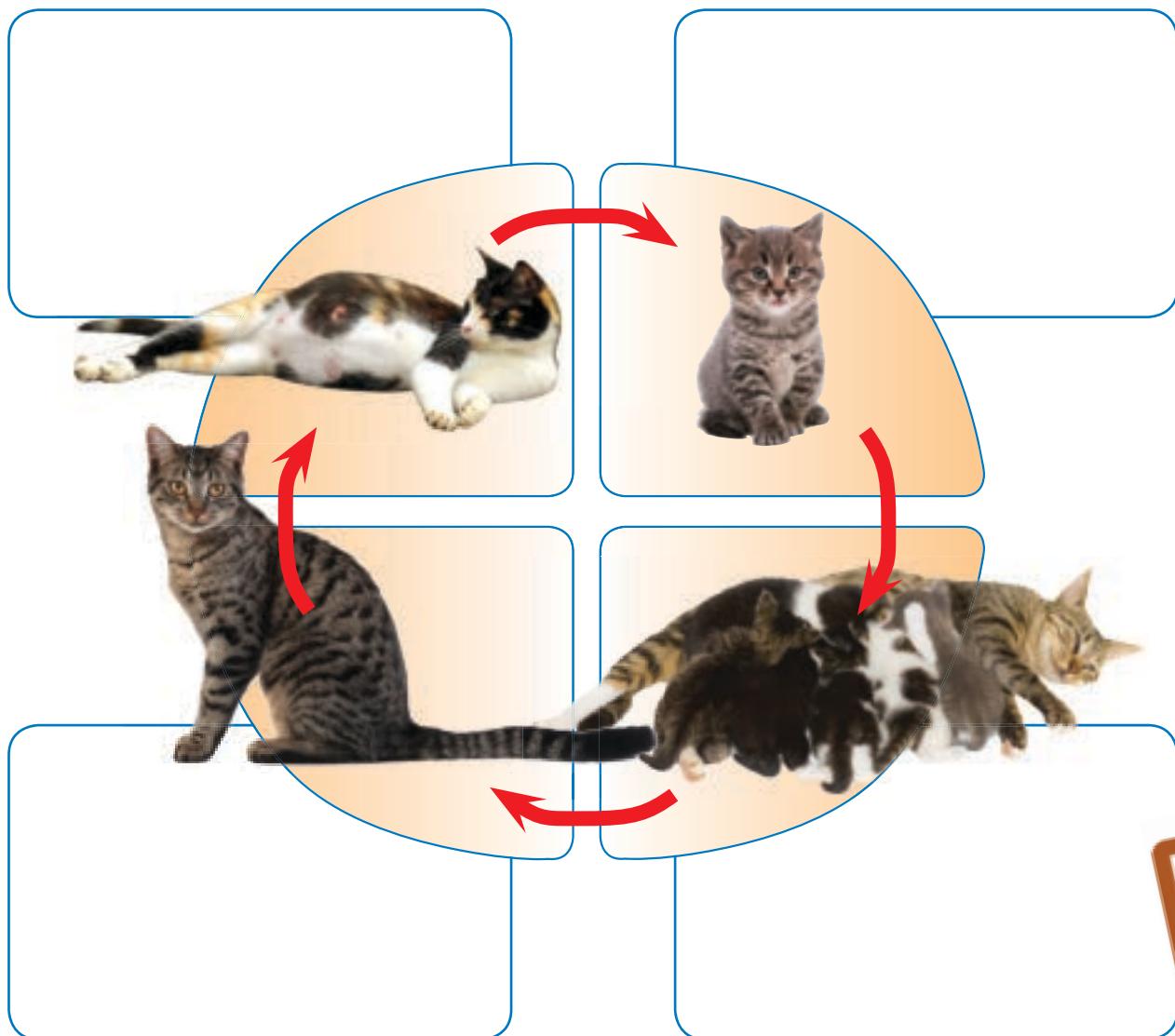
Itani tshitendeledzi tsha vhutshilo ha inwi muñe.

Lebulani tshifanyiso tshiñwe na tshiñwe tshi re kha vhili ja nganetshelo ni tshi sumbedza tshitendeledzi tsha vhutshilo ha tshimange.

Nomborani maga a u bva kha l u swika kha 4 ni a shumise kha vhili lanu ja nganetshelo.

	Tshimangana tshi a tanziwa (bebwa).		Tshimange tsho vhinaho (tshihulwane).
	Mme atsho u vha na luvhuli vhege dza tahe dzothé.		Tshimange tshi mamisa zwimangana zwatsho.

Tshitendeledzi tsha vhutshilo ha tshimange

Tshifuwohaya tshanga

Themo ya 2 – Vhege ya 6 – Bammbiri |a u shulela |a

Kha ri ite nyito

Itani masiki wa tshifuwohaya.

Ni do tea u vha na: Bammbiri |a A4

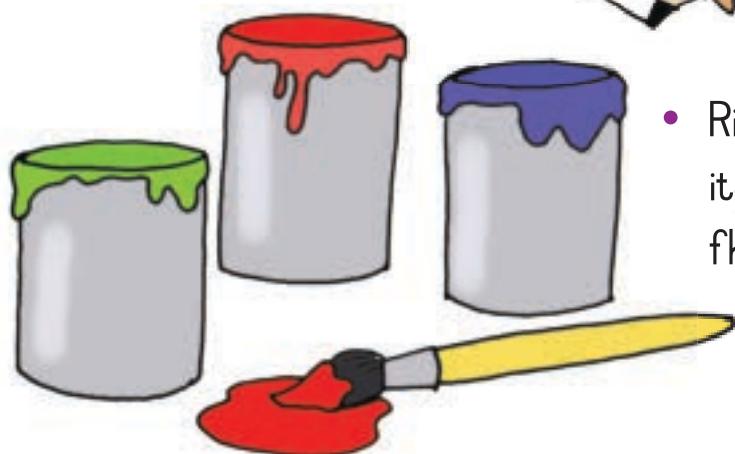
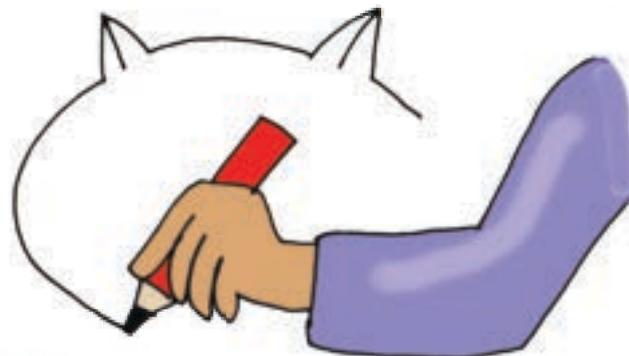
Penisela

Pennde ya luvhanda na madì

Iyebadi (zwifhutandevhe)

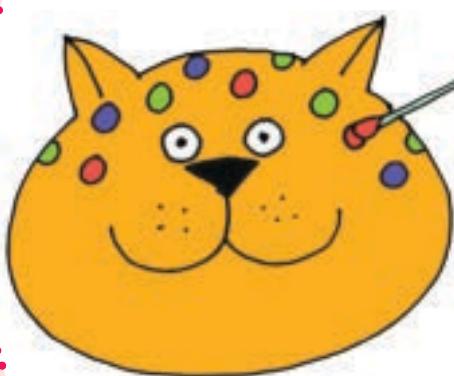
- Olani tshifhatuwo tsha nga nnda tsha tshimange kha bammbiri.

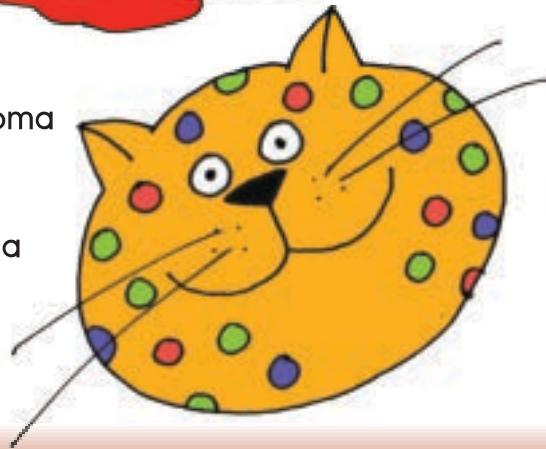
- Rithani pennde uri ni kone u ita pennde ya mivhala 3 yo fhambananaho.

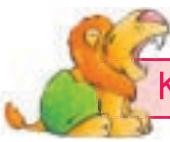
- Shumisani iyebadi nthihi kha muvhala muñwe na muñwe.

- Itani zwithomathoma zwa mivhala yo fhambananaho kha tshifhatuwo tsha tshimange.

Duvha:

Kha ri ambe

Talutshedzani khonani yanu nga
tshifuohaya tshanu kana tsha muñwe
muthuvho ane na mu ñivha.
Bulani uri ni ño tshi ñhogomela nga ndilade.

Kha ri ite nyito

Olani zwithu zwiña zwine na tea u ita musi ni tshi
ñhogomela tshifuwo tshanu.

U vhavhalela vhupo hashu

Themo ya 2 – Vhege Ya 6 – Bammbiri ja u shulela ja

Kha ri ambe

Lavhelesani phositaro khedzi ni ambe na khonani dzañu nga zwine dza ri vhudza.

Lavhelesani logo ya mvusuludzamalatwa.

No no vhuya na vhone ngafhi logo yo raliho?

Ri vusuludzeni wee!

Bvelani nnnda

Ni nga dithomela mutshino wanu ni tshi shumisa dzihupu na riboni?

Kha ri vhale

Ri nga thusa hani uri vhupo vhu dzule ho kuna?

Ri tea u elelwa **FDV**.

Fhungudzani: Ri tea u fhungudza u lakatedza.

Dovholosani: Kha ri dovholole u shumisa zwithu lunzhi ri sa athu zwi lača.

Vusuludzani: Ri tea u wana ndila dza u shumisa hafhu mabammbiri,

mabodelo na zwikotikoti.

Kha ri nwale

Kha thebulu i re afho fhasi, nwalani
madzina a zwithu zwine zwa nga
vusuludzwa. Ro ni thomela mutevhe
muňwe na muňwe.

Vusuludzani ngilasi	Vusuludzani pułasitiki	Vusuludzani mabammbiri	Itani mupfudzethukhwi (khomposi)
Mabodelo a kale	Mapułasitiki	Gurannda	Makanda/makhwathi a miroho

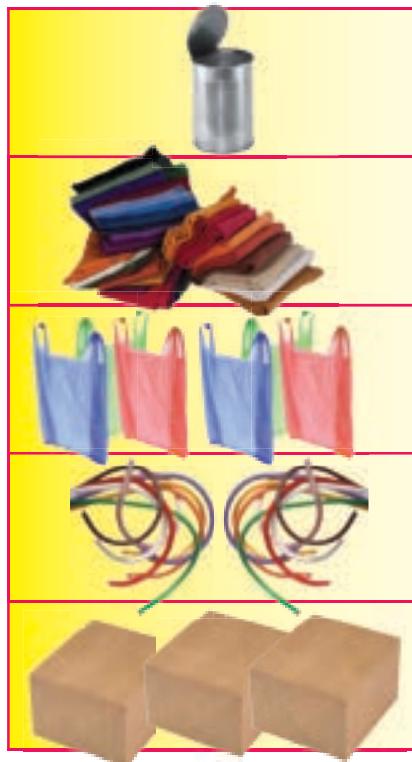
29

Mvusuludzamalatwa

Themo ya 2 – Vhege ya 7 – Bammbiri la u shulela la

Talani mutalo u tshi bva kha tshinwe na tshinwe tsha zwithu zwi re kha tsha monde u tshi ya kha tshithu tshi re kha tsha u la, ni tshi sumbedza uri zwi nga shumisa hani kha u ita zwithu zwi re na mushumo.

Zwino dizainani ni lebule tshinwe tshithu tshine na nga tshi ita ni tshi shumisa zwithu zwo vusuludzwaho.

Dzina la tshithu

Tsho itwa nga

58

Duvha:

Olani tshifanyiso tsha itscho tshithu tshanu.

Kha ri nwale

Elekanyani nga zwithu zwine zwa nga ita khomposi yavhudzi. N'walani ipfi
linwe na linwe kha kholomo yone afho fhasi uri ni f'hedzise thebulu. Ni
nga kha di elekanya nga zwinwe zwithuvho zwanu ni kone u zwi vhekanya
kha kholomo dzone.

mapulasitiki

makanda/makhwathi a miroho

zwibigiri

zwikotikoti zwa nyamunaithi (dirinkhi)

makanda a makumba

Zwithu zwi sa sini	Zwithu zwi no sina

Kha ri ite nyito

Itani phositaro ya u
kaidza u lakatedza.
Olani tshifanyiso ni
nwale mulaedza.

Mugudisi:

Tsaino:

Duvha:

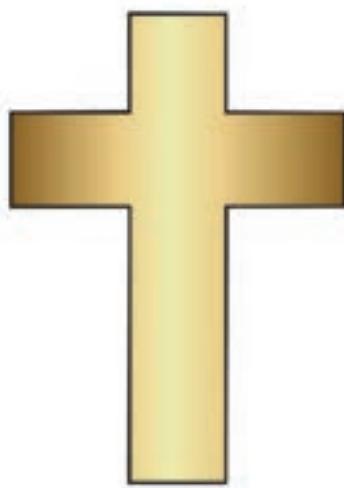
Maduvha a tshipentshela a vhûrereli na zwiñwevho

Themo ya 2 – Vhege ya 7 – Bammbiri ja u shulela ja

Kha ri ambe

Ambani na khonani yanu uri ndi vhurereli hufhio hu no shumisa zwiga izwi. Bulani uri ndi tshiga tshifhio tshi no shumiswa kha vhurereli hanu. Arali ni sa tshi wani, tshi oleleni khonani yanu.

Tshifhambano ndi tshiga tsha Tshikhiresite. Jesu, Murwa wa Mudzimu, ofela zwivhi zwashu tshifhambanoni.

Luhedzhegu lwa nwedzi na naledzi ndi tshiga tsha Tshiisilamu. Vhamoslem vharabela lutangu nga duvha.

Tshiga tsha Vhayuda ndi Naledzi ya Dafita. Khosi Dafita o vha e khosi ya Vhaisiraele.

Tshiga tsha Vhahindu ndi Om, tshine tsha wanala tsho nwalwa kha luambo lwa kale lwa Devanagari lwa India.

31

Fhethu ho fhambanaho ha u rabela

Kha ri ite nyito

Olani mutalo u tshi ṭanganya vhurereli vhuñwe na vhuñwe na fhethu hune ha rerelwa hone.

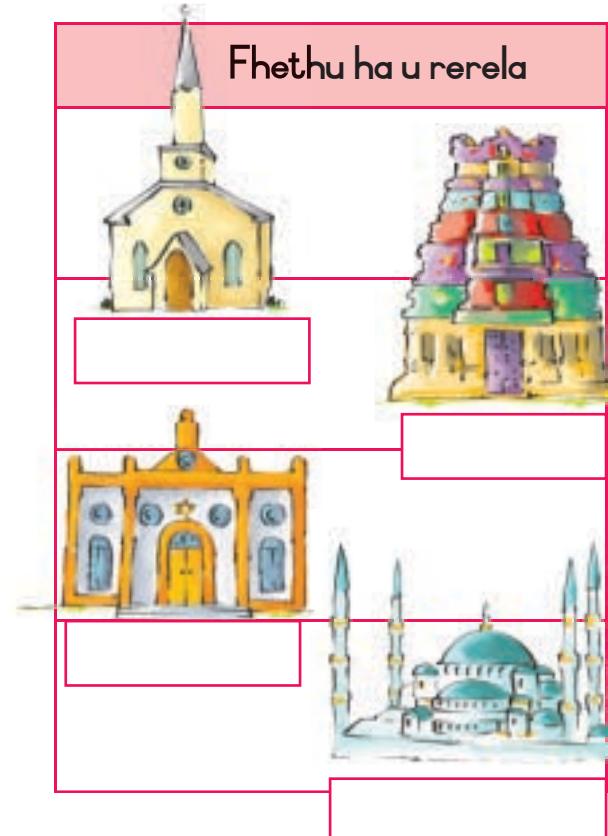
thembele

sinagogo

mosiki

kereke

Vhurereli
Tshiisilamu
Tshihindu
Tshikhirisite
Tshiyuda

Kha ri ite nyito

Vhudzisani khonani dzanu nña uri ndi zwiga zwifhio zwi no sumbedza vhurereli havho. Zwikopololeni tsini na madzina avho.

Madzina a khonani dzanu	Zwiga

61

Thanzielā

ya u khunyeledza Bugu ya 1 ya

Zwikili zwa Vhutshilo ya Gireidi

ya 3 yo newa

Nwalani dzina lanu.

Duvha _____

Mudededzi _____

Dikishinari yanga

A
a

G
g

B
b

H
h

C
c

I
i

D
d

J
j

E
e

K
k

F
f

L
l

Dikishinari yanga

M
m

S
s

N
n

T
t

O
o

U
u

P
p

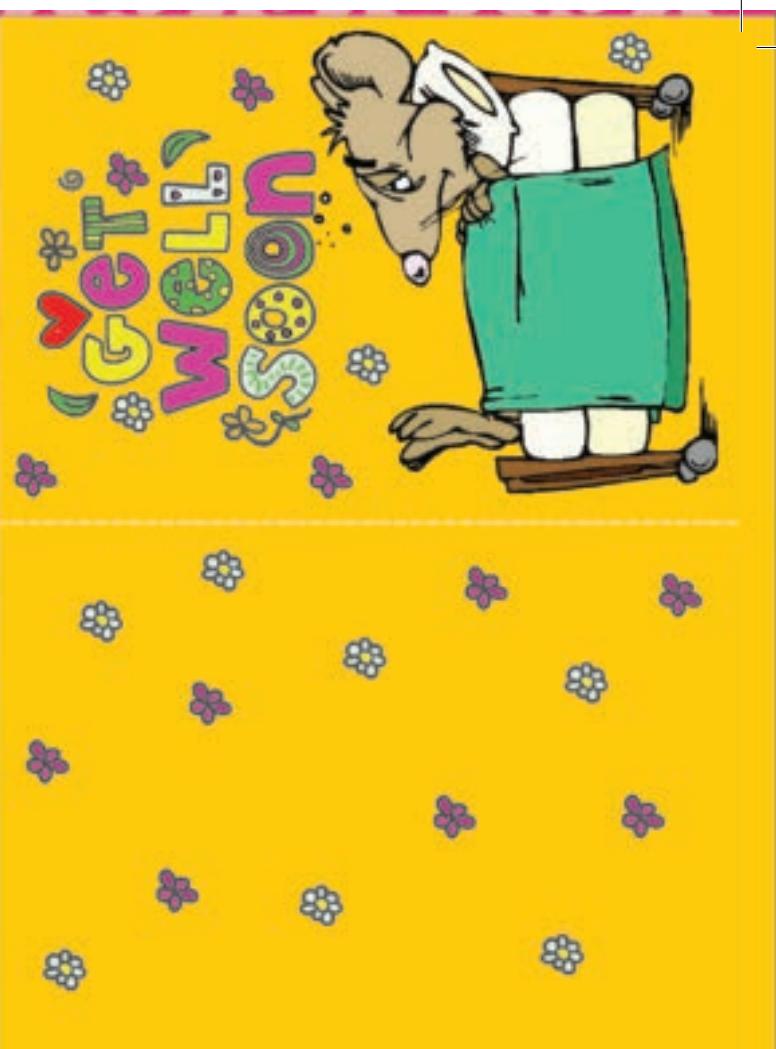
V
v

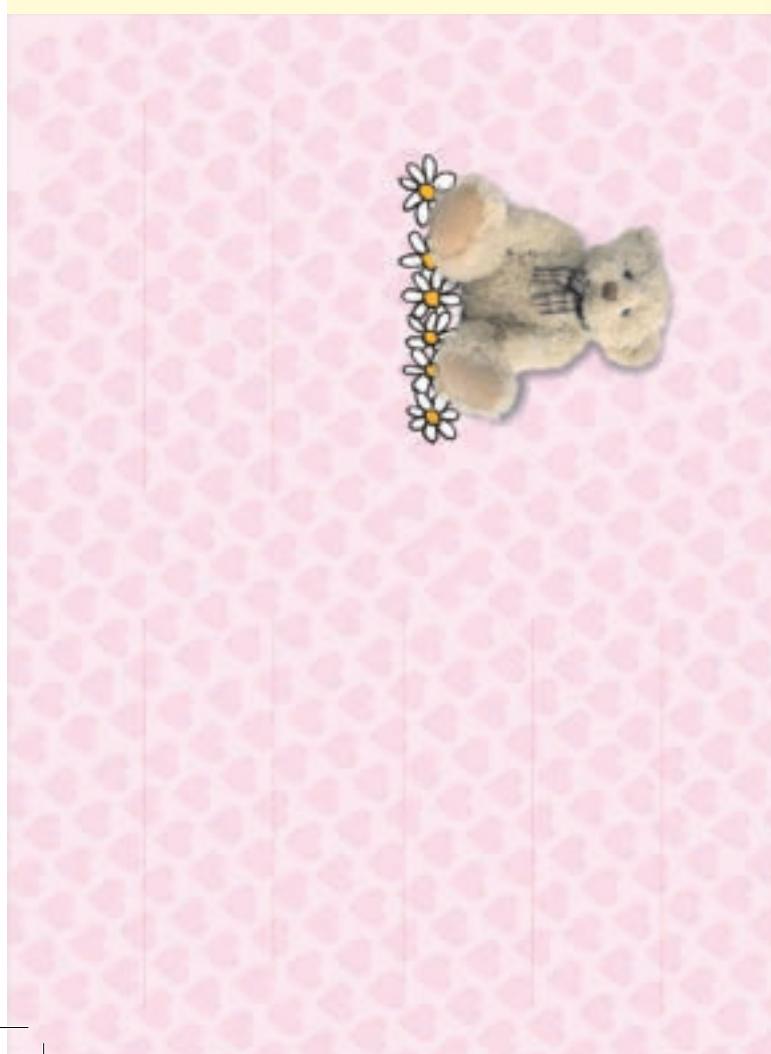
Q
q

W
w

R
r

X - Z
x - z

P.45

